

ԱՐՄԵՆ ՀԱՐԱԳՅՈՋՅԱՆ

ՀԱՅՈՑ ՀՆԱԳՈՒՅՆ
ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՐՑԵՐ



ՆԱՀԱՊԵՏ

Արմեն Ղարապետյան

ՀԱՅՈՑ ՀՆԱԳՈՒՅՆ
ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

67223

ԵՐԵՎԱՆ



2015



Խմբագիր՝ ք. գ. ք. Թ. Ա. ԱՍՈՅԱՆ

Ղարագյոգյան Արմեն

Ղ 462 Հայոց հնագույն պատմության հարցեր /Ա. Ղարագյոգյան, Եր.: Նահապետ, 2015թ.- 88 էջ

Գիտական աշխատությունը համակողմանի ուսումնասիրություն է հայոց հնագույն պատմության՝ մինչ օրս բավարար չափով չլուսաբանված հարցերի վերաբերյալ: Կատարվել է Հայկական լեռնաշխարհի տեղանունների, Վանի թագավորության արքայանունների, դիցանունների պատմահամեմատական և լեզվաբանական քննություն՝ բազմաբնույթ սկզբնաղբյուրների, ուսումնասիրությունների հիման վրա: Արժարժվել են նաև Վիրքի և հարակից տարածաշրջանների էթնոլեզվական տարրերի հետ կապված որոշ հարցեր:

Գիրքը նախատեսված է պատմաբանների, լեզվաբանների, հումանիտար ֆակուլտետների ուսանողների, հնագույն պատմության հարցերով հետաքրքրվողների համար:

ՀՏԴ-94(479.25)
ԳՄԴ-63.3(5Հ)

ԵՐԿՈՒ ԽՈՍՔ

Հնագույն պատմության հարցերը միշտ էլ գտնվել են ուսումնասիրողների ուշադրության կենտրոնում: Փաստական նյութի սակավությունը, եթե չասենք բացակայությունը, հնարավորություն չի տալիս ճշգրտորեն վերականգնելու և ճիշտ գնահատելու անցյալի շատ իրողություններ: Այս տեսակետից բազմաթիվ «տարընթերցումներ» կան նաև հայոց և հարակից տարածաշրջանների ժողովուրդների հնագույն պատմության վերաբերյալ: Իրավիճակն ավելի է բարդացնում տարածաշրջանում ապրող բազմաթիվ էթնոլեզվական տարրերի առկայությունը և ժամանակակից պատմաշրջանում որոշ հարցերի բաղաքականացումը, մի համգամանք, որը գիտական բարեխղճությունը մղում է միտումնավոր (տենդենցիոզ) «ուսումնասիրությունների» ոլորտ՝ խեղաթյուրելով պատմական իրողությունը, մոլորության մեջ գցելով թե՛ գիտնականներին, թե՛ ժողովուրդներին և խոչընդոտելով գիտության առաջընթացը:

Ա.Հ. Ղարագյոգյանի այս աշխատությունը փորձ է հնարավորինս անկողմնակալ ու ճշմարիտ պատասխաններ գտնել կուտակված հարցերի համար, և այս առումով այն կարելի է որոշակի ներդրում համարել ոչ միայն հայոց հնագույն պատմության ուսումնասիրության, այլև ընդհանրապես կովկասագիտության մեջ: Շրջանառության մեջ դնելով հսկայածավալ պատմագիտական, դիցաբանական, ազգագրական, լեզվաբանական նյութ՝ հեղինակը անդրադարձել է Վանի թագավորության արքայանունների, հայոց լեռնաշխարհի տեղանունների ձևավորման, դիցանունների և անվանակերտման գործընթացում վերջիններիս ազդեցության հարցերին: Լեզվաբանական-ստուգաբանական և պատմահամեմատական վերլուծությունների միջոցով ցույց է տվել դրանց հայկականությունը: Նա քննել է նաև Վիրքի և հարակից տարածաշրջանների էթնոլեզվական տարրերի ծագումնաբանության, աշխարհագրական տարածվածության ու տեղաշարժերի, լեզվական պատկանելության, տեղանունների և էթնանունների ստուգաբանությունների հետ կապված մի շարք կարևոր հարցեր, որոնց

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ԵՐԿՈՒ ԽՈՍՔ.....	3
ՍՈՒԲԱՐՏՈՒ ԵՐԿՐԱՆՎԱՆ ՍՏՈՒԳԱԲԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԻ ՇՈՒՐՁ.....	5
ԹԵԳԱՐԱՍԱ (ԹՈԳԱՐՄԱ) ՔԱՂԱՔԻ ՏԵՂՈՐՈՇՄԱՆ ՀԱՐՑԻ ՇՈՒՐՁ... 10	
ՏՈՐՔ ԱՆԳԵՂԵԱՅ. ՍՏՈՒԳԱԲԱՆԱԿԱՆ ԴԻՏՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	21
ՆԱԻՐԻ, ԲԻԱՅՆԱ, ՈՒՐԱՐՏՈՒ ԵՎ ՀԱՅՔ ԵՐԿՐԱՆՈՒՆՆԵՐԻ ՍՏՈՒԳԱԲԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԻ ՇՈՒՐՁ	30
ԴԻՑԱԲԱՆԱԿԱՆ ՊԱՏԿԵՐԱՅՈՒՄՆԵՐԻ ԱՐՏԱՅՈԼՈՒՄԸ ՎԱՆԻ ԹԱԳԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ԱՐՔԱՅԱՆՈՒՆՆԵՐՈՒՄ	38
ԴԻՑԱՍՈՐ ՊԱՇՏԱՍՈՒՆՔԻ ՀԵՏՔԵՐԸ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԼԵՈՆԱՇԽԱՐՀԻ ՏԵՂԱՆՈՒՆՆԵՐՈՒՄ	48
ՀԱՅ-ԱՐՄԵՆ-ՍՈՍԵԽԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄՆԵՐԻ ՍՏՈՒԳԱԲԱՆԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԺԵՔՈՒԹՅՈՒՆԸ (ՎԻՐՔԻ ԵՎ ՀԱՐԱԿԻՑ ՏԱՐԱԾԱՇՐՁԱՆՆԵՐԻ ԷԹՆՈԼԵՉՎԱԿԱՆ ՏԱՐԵՐԻ ԾԱԳՈՒՄՆԱԲԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԻ ՇՈՒՐՁ)	57
SUMMARY	75
ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ	80